

सुश्लिष्टसंधियोगं च सुप्रयोगं सुखाश्रयम् ।

मृदुशब्दाभिधानं च कविः कुर्यात्तु नाटकम् ॥

इति मुनिनोक्तत्वाच्चाटकेऽवश्यं कर्तव्यान्येव । वीथ्यज्ञानि वक्ष्यन्ते ।

लास्याज्ञान्याह—

गेयपदं स्थितपाठ्यमासीनं पुष्पगण्डिका ॥ २१२ ॥

प्रच्छेदकस्त्रिगूढं च सैन्धवाख्यं द्विगूढकम् ।

उत्तमोत्तमकं चान्यदुक्तप्रत्युक्तमेव च ॥ २१३ ॥

लास्ये दशविधं ह्येतदङ्गमुक्तं मनीषिभिः ।

तत्र—

तन्त्रीभाण्डं पुरस्कृत्योपविष्टस्यासने पुरः ॥ २१४ ॥

शुष्कं गानं गेयपदं—

यथा—गौरीगृहे वीणां वादयन्ती 'मलयवती—

उत्फुल्लकमलकेसरपरागगौरद्युते मम हि गौरि ! ।

अमिवाञ्छितं प्रसिध्यतु भगवति ! युष्मत्प्रसादेन ॥

स्थितपाठ्यं तदुच्यते ।

मदनोत्तापिता यत्र पठति प्राकृतं स्थिता ॥ २१५ ॥

अभिनवगुप्तपादास्त्वाहुः—'उपलक्षणं चैतत् । क्रोधोद्भ्रान्तस्यापि प्राकृतपठनं स्थितपाठ्यम्' इति ।

निखिलातोद्यरहितं शोकचिन्तान्वितावला ।

गुणवर्णनं यत्र । साधुरविगीत आचारो वैदिकं कर्म यत्र ॥ तन्त्रीभाण्डं वीणा-

१. मृद्विति । इदमेवाभिप्रेत्य षोडशाध्यायोपसंहारे मुनिनोक्तम्—'चेत्क्रीयते प्रमृति-
मिविकृतैश्च शब्दैर्युक्ता न भान्ति ललिता भरतप्रयोगाः । यश्चक्रियेव शरवर्मधरैर्दृताकै-
र्वेद्या द्विजैरिव कमण्डलुदण्डहस्तैः ॥' नाटकस्य वैशिष्ट्यमपि मुनिनैकोनविंशाध्याये
प्रतिपादितम्—'न तज्ज्ञानं न तच्छिल्पं न सा विद्या न सा कला । न तत्कर्म न वा
योगो नाटके यत्र दृश्यते ॥'

२. तन्त्रीति । अष्टादशाध्याये भरतेनाप्युक्तम्—'आसनेषूपविष्टैर्यत्तन्त्रीभाण्डोपबृंहि-
तम् । गायनैर्गीयते शुष्कं तद्वेयपदमुच्यते ॥' इति ॥

३. निखिलेति । उक्तं च भरतेन—'आसीनमासनस्थस्य सर्वतोऽप्यविवर्जितम् ।
अप्रसारितगात्रं च चिन्ताशोकान्वितं च तत् ॥'